

The background features a light gray grid with various blue line-art icons scattered around. These icons include a pencil, a paint palette, a heart, a book, a globe, a ruler, a funnel, a backpack, a globe, a book, a flower, a cloud, a globe, a book, a flower, a cloud, a globe, and a book. A dashed blue line forms a large, irregular shape that frames the central text.

**Смілянська загальноосвітня школа
I-III ступенів №7
Смілянської міської ради
Черкаської області**

***ПОЛОЖЕННЯ
ПРО АТИБУЛІНГОВУ ПОЛІТИКУ***

ПОЛОЖЕННЯ ПРО АНТИБУЛІНГОВУ ПОЛІТИКУ

ВСТУП

Одним з основних завдань сучасної школи є створення освітнього простору, головними засадами якого є безпека, захист дітей від насильства, забезпечення прав, свобод та інтересів здобувачів освіти. Нова українська школа (НУШ) вимагає від педагогів реформування існуючих алгоритмів розвивальної, корекційної та профілактичної роботи, постійної уваги до проблеми булінгу, забезпечення сучасних підходів до проблеми порушень норм поведінки учнями. Сукупність зазначених заходів дозволяють в повному обсязі досягати поставлених демократичних орієнтирів взаєморозуміння, взаємоповаги, дружньої атмосфери, пріоритету прав людини, толерантності, постійного розвитку, активної життєвої позиції; здорового способу життя, людяності, порядності, поваги до приватного життя, миру, єдності в країні.

Одним з напрямків діяльності в роботі закладу є навчання дітей і дорослих безпечній взаємодії в освітньому процесі, а також захист дітей від насильства та зловживань з боку однолітків і дорослих (батьків, опікунів або працівників закладу освіти).

Основними завданнями антибулінгової програми є:

1. Визначення поняття «булінгу» та його видів; виявлення чинників, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу.
2. Відпрацювання системи узгоджених поглядів і уявлень учнів, педагогів, психолога, батьків на освітнє середовище школи.
3. Обґрунтування умов організації безпечного освітнього середовища та вимог (критеріїв) до його ефективно організації для кожного учасника освітнього процесу.
4. Складання доступного алгоритму реагування та протидії булінгу.
5. Надання конкретних рекомендацій учням, педагогічним працівникам, адміністрації школи, батькам щодо організації безпечного середовища в навчальному закладі.

Розділ I

ПОНЯТТЯ «БУЛІНГ» ТА ЙОГО ВИДИ

Булінг (знуцання, цькування, залякування) – це зарозуміла, образлива поведінка, пов'язана з дисбалансом влади, авторитету або сили. Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

1. систематичність (повторюваність) діяння;
2. наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
3. дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Булінг проявляється в багатьох формах: є вербальна, фізична, соціальна форми булінгу, а також кіберзалякування.

Вербальний булінг. Словесне знущання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).

Фізичний булінг. Фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним чином.

Соціальний булінг. Соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапеза це за обіднім столом, гра, заняття спортом чи громадська діяльність.

Кіберзалякування. Кіберзалякування (кібернасильство) або булінг у кіберпросторі полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і

повідомлень у соціальних мережах. Сексистські, расистські та подібні їм повідомлення створюють ворожу атмосферу, навіть якщо не спрямовані безпосередньо на дитину.

Розділ II

РЕАГУВАННЯ ТА ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ ТА РОЗГЛЯД (З ДОТРИМАННЯМ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ) ЗАЯВ ПРО ВИПАДКИ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ) В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

1. Загальні питання

1.1. Порядок розроблено відповідно до абзацу дев'ятого частини першої статті 64 Закону України "Про освіту", згідно з пунктом 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року N 630 (із змінами), Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», Наказу МОН від 28.12.2019 № 1646, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. за N 111/34394 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», з метою створення безпечного освітнього середовища в закладах освіти

1.2. Порядок визначає процедуру подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькуванню).

1.3. Заявниками можуть бути здобувачі освіти, їх батьки/законні представники, працівники та педагогічні працівники закладу освіти та інші особи.

1.4. Заявник забезпечує достовірність та повноту наданої інформації.

2. Подання заяви про випадки булінгу (цькуванню)

1. Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, керівника закладу освіти або інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти.

1.1. У закладі освіти заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає керівник закладу.

- 1.2. Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

Повідомлення (інформація про випадок булінгу (цькування), отримані керівником закладу освіти в усній формі, мають бути зафіксовані у письмовій формі та зареєстровані відповідно до порядку внутрішнього діловодства.

Звертаємо увагу, що подання та розгляд заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти здійснюються відповідно до законів України «Про освіту» та «Про звернення громадян», зокрема з урахуванням:

конфіденційності та заборони розголошення відомостей, що містяться у зверненнях про особисте життя громадян без їх згоди та іншої інформації, якщо це ущемлює права і законні інтереси громадян (частина друга статті 30 Закону України «Про освіту» та стаття 10 Закону України «Про звернення громадян»);

заборони переслідування громадян за подання звернення і неприпустимість примушування їх до його подання (стаття 9 Закону України «Про звернення громадян»).

2. Керівник закладу освіти у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- 2.1. Невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

Керівник закладу освіти повідомляє до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України не про доведений факт вчинення булінгу (цькування), а про випадок булінгу (цькування), який став йому відомим із заяви чи повідомлення, оскільки визначення юридичного складу адміністративного правопорушення, адміністративне розслідування не є компетенцією керівника закладу освіти, комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти чи інших учасників освітнього процесу,

- 2.2. За потреби:

- викликає бригаду екстреної (швидкої медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги; повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які

призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;

- повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;
- скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

3. Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)

3.1. За результатами розгляду Заяви директор закладу освіти видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу (цькування) із визначенням уповноважених осіб.

3.2. З метою розслідування випадків булінгу (цькування) уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.

3.3. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор закладу освіти створює комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі – Комісія) та скликає засідання.

3.4. Комісія створюється наказом директора закладі освіти.

3.5. До складу комісії можуть входити педагогічні працівники (у тому числі психолог, соціальний педагог), батьки постраждалого та булера, директор закладу освіти та інші заінтересовані особи.

3.6. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.

3.7. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор закладу освіти зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.

3.8. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що директор закладі освіти має

повідомити постраждалого.

3.9. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

3.10. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службу у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування).

3.11. Батьки зобов'язані виконувати рішення та рекомендації Комісії.

4. Терміни подання та розгляд заяв

- 4.1. Заявники зобов'язані терміново повідомляти керівнику закладу про випадки булінгу (цькування), а також подати Заяву.
- 4.2. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається протягом 1 робочого дня з дати подання Заяви.
- 4.3. Розслідування випадків булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом 3 робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування.
- 4.4. За результатами розслідування протягом 1 робочого дня створюється Комісія та призначається її засідання на визначену дату але не пізніше чим через 3 робочих дні після створення Комісії.
- 4.5. Директор закладу освіти зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) протягом одного дня.

5. Реагування на доведені випадки булінгу

- 5.1. На основі рішення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування), яка кваліфікувала випадок як булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, директор закладу освіти:
  - 5.1.1 Повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної

поліції України (ювенальна поліція) та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;

- 5.1.2 Забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування) (далі – Заходи).
- 5.1.3 Заходи здійснюються заступником директора з виховної роботи у взаємодії з практичним психологом закладу освіти та затверджуються директором закладу.
- 5.1.4 З метою виконання Заходів можна запроваджувати консультаційні години у практичного психолога, створювати скриньки довіри, оприлюднювати телефони довіри.

6. Відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)

- 6.1. Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п.4 Кодексу України про адміністративні правопорушення

Розділ III

ФОРМИ РОБОТИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ БУЛІНГУ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

1. Ознайомлення учасників освітнього процесу з нормативно-правовою базою та регулюючими документами щодо превенції проблеми насилля в освітньому середовищі.
2. Проведення зустрічей, круглих столів, семінарів, тренінгів із залученням представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій.
3. Запровадження програми правових знань у формі гурткової, факультативної роботи.
4. Організація роботи гуртків, факультативів із психології.
5. Створення інформаційних куточків для учнів із переліком організацій, до яких можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень.
6. Ознайомлення всіх учасників освітнього процесу з інформацією про

прояви насильства та його наслідки.

7. Батьківські збори – це форма організації спільної діяльності батьків, учителів, практичного психолога та соціального педагога, яка передбачає їх спілкування з метою обговорення актуальних питань навчання і виховання, ухвалення рішень.
8. Консультації - форма роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам із різних проблем родинного виховання.
9. Педагогічний консилиум - форма спілкування учнів, учителів, фахівців психологічної служби навчального закладу та батьків, метою якої є цілісне, різнобічне вивчення особистості учня, вироблення єдиної педагогічної позиції; визначення головних напрямів удосконалення виховного процесу зусиллями вчителів, батьків, самого учня; тренінги спілкування, методики оволодіння аутотренінгом.
10. Тренінгові та семінарські заняття для всіх учасників освітнього процесу з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.
11. Бесіди, години спілкування для учнів 1-11 класів із залученням фахівців соціальних служб
12. Перегляд відеороликів з подальшим обговоренням проблеми з учасниками освітнього процесу

Розділ IV

Моніторинг реалізації антибулінгової політики

1.1. Практичний психолог (далі відповідальна особа) закладу відповідає за реалізацію антибулінгової політики та здійснення моніторингу реалізації антибулінгової політики.

1.2. Відповідає за реалізацією антибулінгової політики, реагування на будь-які сигнали щодо його порушення, внесення пропозицій стосовно внесення змін до антибулінгової політики, доведення результатів моніторингу та реалізації антибулінгової політики до всіх учасників освітнього процесу.

1.3. Проведення двічі раз на рік загального моніторингу та реагування на

будь-які сигнали щодо його порушення (використовується метод анкетування, опитування тощо).

1.4. Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу освіти можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до антибулінгової політики та повідомляти про порушення її вимог на території закладі освіти.

1.5. На основі результатів анкет працівників закладу освіти практичний психолог має підготувати звіт та передати його директору закладу освіти.

1.6. Враховуючи результати моніторингу, директор закладі освіти повинен внести необхідні зміни до антибулінгової політики та повідомити про них працівників закладу освіти.

2. Функціональні обов'язки відповідального за моніторинг дотримання положень антибулінгової програми

2.1. Отримання повідомлень про ризики для дітей і реагування на них;

2.2. Кожні півроку відповідальна особа повинна проводити загальний моніторинг рівня реалізації антибулінгової політики учасниками освітнього процесу за анкетною для проведення моніторингу або через опитування.

2.3. Підготовка звіту за результатами анкет працівників закладу освіти та подання його директору закладу освіти

2.4. Консультування працівників закладу освіти щодо конкретних випадків порушення безпеки дитини;

2.5 Інформування (у разі потреби) про випадки порушення безпеки дитини (ризики, загрози, насильство) компетентних установ, таких як поліція, соціальні служби.

3. Напрями реалізації та показники виконання вимог антибулінгової політики

3.1. У закладі освіти запроваджено реалізацію антибулінгової політики, яка містить правила принципи захисту дітей від насильства:

3.1.1. Порядок повідомлення та втручання, де поетапно зазначено, що слід робити, коли дитина стала жертвою насильства або її безпеці загрожують незнайомі люди, члени родини чи працівники закладі освіти;

3.1.2. Правила захисту особистих даних, які визначають методи збереження та поширення інформації про дітей;

3.1.3. Правила захисту зображень дітей, які визначають, як можна знімати дітей на фото або відео та поширювати їх зображення;

3.1.4. Правила доступу дітей до мережі Інтернет і їх захисту від шкідливих матеріалів, розміщених у ній, включно з призначенням особи або осіб, відповідальних за нагляд за безпечним використанням комп'ютерної мережі.

3.1.5. Принципи безпечних відносин між працівниками закладі освітита дітьми, включно з повним описом поведінки, яка є неприйнятною при спілкуванні з дітьми.

3.2. Директором закладу освіти призначено особу, відповідальну за реалізацію антибулінгової політики, при цьому чітко визначено всі її завдання.

3.3. У закладі освіти затверджено документ під назвою «Кодекс безпечного освітнього середовища».

4. Навчальний заклад проводить навчання своїх працівників з питань захисту дітей від насильства та надання їм допомоги в небезпечних ситуаціях.

4.1. Усі працівники закладу освіти, включно із практикантами, ознайомлені з антибулінговою політикою.

4.2. Усі працівники закладу освіти знають, як розпізнати чинники ризику й ознаки насильства проти дітей, а також правові аспекти захисту дітей (обов'язковість втручання для залучення правоохоронної системи).

4.3. Працівники закладу освіти мають доступ до інформації про можливість отримання допомоги у випадках, коли підозрюється застосування насильства проти дітей, разом із контактними даними місцевих установ, які працюють в області захисту дітей і надають допомогу в надзвичайних ситуаціях.

6. Навчальний заклад проводить навчання батьків з питань виховання без застосування насильства та захисту дітей від насильства.

6.1. На вебсайті закладу освіти для батьків є вся необхідна інформація з таких питань:

- виховання дітей без застосування насильства;
- захист дітей від насильства та зловживань, загрози для дітей у мережі

Інтернет;

- можливості для вдосконалення навичок виховання;
- контактні дані установ, які надають допомогу в складних ситуаціях.

7. У закладі освіти дітей навчають, які права вони мають і як вони можуть захистити себе від насильства.

7.1. На годинах спілкування обговорюються питання прав дитини та захисту від насильства і зловживань (також у мережі Інтернет).

7.2. Діти знають, до кого вони мають звертатися за порадами та допомогою у випадках насильства і зловживань.

7.3. У закладі освіти оформлено тематичні стенди з питань прав дитини, захисту від ризиків насильства та зловживань, правил безпечної поведінки в мережі Інтернет.

7.4. Діти мають доступ до інформації про права дитини та можливості отримання допомоги в складних ситуаціях, зокрема про безкоштовні гарячі лінії для дітей і молоді розміщені на інформаційних стендах та сайті закладу освіти.